LÆRERNES pension

Rapport om solvens og finansiel situation

(SFCR)

2016

LÆRERNES pension

Indhold

Sammenfatning 4

Indledning 5

A Virksomhed og resultater 5

A.1 Virksomhed 5

A.2 Forsikringsresultater 5

A.3 Investeringsresultater 7

A.4. Resultater af andre aktiviteter 9

A.5 Andre oplysninger 9

B Ledelsessystem 9

B.1 Generelle oplysninger om ledelsessystemet 9

B.2 Egnetheds- og hæderlighedskrav 11

B.3 Risikostyringssystemet, herunder vurderingen af egen risiko og solvens 11

B.4 Internt kontrolsystem 13

B.5 Intern auditfunktion 13

B.6 Aktuarfunktion 14

B.7 Outsourcing 14

B.8 Andre oplysninger 15

C Risikoprofil 16

C.1 Forsikringsrisici 16

C.2 Markedsrisici 16

C.3 Kreditrisici 16

C.4. Likviditetsrisici 17

C.5 Operationelle risici 17

C.6 Andre væsentlige risici 17

C.7 Andre oplysninger 18

D Værdiansættelse til solvensformål 20

D.1 Aktiver 20

D.2 Forsikringsmæssige hensættelser 20

D.3 Andre forpligtelser 22

D.4 Alternative værdiansættelsesmetoder 22

D.5 Andre oplysninger 22

E Kapitalforhold 22

E.1 Kapitalgrundlag 22

E.2 Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav 23

E.3 Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet. 24
E.4 Forskelle mellem standardmodellen og en intern model 24
E.5 Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet 24
E.6 Andre oplysninger 24
F Ikrafttræden og fornyelse 24

Sammenfatning

Lærernes Pension er dannet af aftaleparterne på læreområdet for at sikre lærerne pensionsdækning. Pensionsordningerne omfatter *LærerPension* (for de overenskomstansatte, herunder ansatte i folkeskoler, de frie skoler, efterskoler, tekniske skoler, produktionsskoler, daghøjskoler og handelsskoler), *TillægsPension* (for tjenestemænd og tjenestemandslignende) og *PlusPension* (supplerende opsparing for medlemmer og deres husstand).

Selskabets daglige ledelse og det strategiske arbejde varetages af selskabets sekretariat, mens en stor del af driften, herunder områderne aktuariat, medlemsadministration, økonomi og fondsadministration, er outsourcet til serviceselskabet Forca. Det sker for at sikre stordriftsfordele og dermed lavere administrationsomkostninger. En del af selskabets investeringer sker i regi af kapitalforeningen Lærernes Pension Invest, som administreres af Bankinvest, mens selve porteføljeforvaltningen for en stor del er outsourcet til eksterne kapitalforvaltere. For alle områderne gælder det, at outsourcingen sker i henhold til bestyrelsens retningslinjer herfor. Ved indgåelse af outsourcingaftaler lægges der vægt på en klar beskrivelse og afgrænsning af de outsourcede opgaver, og der stilles krav til kontroller og rapportering, så det sikres og løbende kan vurderes, om varetagelsen af de outsourcede aktiviteter foregår tilfredsstillende.

Lærernes Pensions udbudte pensionsordninger er overvejende ordninger med livsvarige pensionsudbetalinger med ydelsesgarantier i et gennemsnitsrentemiljø. De fleste medlemmer har endvidere forsikringer knyttet til pensionsordningen i form af invalidepension, ægtefælle-/samleverpension, dødsfaldspension og børnepension. Pensionsordningerne indebærer, at værdien af selskabets pensionsforpligtelser og dermed også reserver afhænger af udviklingen i markedsrenterne samt af medlemmernes levetid og invaliditetsgrad. Et fald i renteniveauet, en stigning i medlemmernes forventede levetid og en stigning i invaliditetsgraden er alle ændringer, der vil øge værdien af selskabets pensionsforpligtelser og dermed reducere reserverne. Lærernes Pension har dog i forvejen store reserver og en høj soliditet, hvorfor der er meget lille risiko for, at selskabet ikke vil kunne fastholde den valgte investeringsstrategi selv under ugunstige forhold.

Lærernes Pensions investeringer udspringer af selskabets investeringsstrategi, der har som overordnet målsætning at skabe højest mulige pensioner til medlemmerne under hensyntagen til den påtagne risiko og selskabets etiske kodeks. Det tilstræbes, at investeringsstrategien er sikker, effektiv, langsigtet og etisk forsvarlig. Da Lærernes Pension er et selskab i vækst, hvor præmieindbetalingerne forventes at overstige ydelserne i en lang årrække, kan selskabet tilrettelægge en investeringsstrategi, som tillader investering i bl.a. unoterede aktiver med henblik på at løfte den samlede porteføljes afkast og diversifikation.

Lærernes Pension opnåede i 2016 gevinst på stort set alle investeringsområder, men især emerging markets skilte sig ud med høje afkast. Det samlede afkast blev 11,4% (11,3% i henhold til N1-definitionen), hvoraf renteafdækningen bidrog med 0,7 procentpoint. Investeringsresultatet var væsentligt over det forventede langsigtede niveau i henhold til investeringsstrategien.

Investeringsafkastet tilskrives selskabets reserver og efterfølgende medlemmernes depoter i form af depotrenten. Herved foretages der en udjævning af afkastet på medlemmernes depoter. Dette gennemsnitsrenteprincip ligger til grund for alle ordningerne i Lærernes Pension og sikrer en stabil udvikling i medlemmernes depoter og ydelser. Depotrenten fastsættes årligt under hensyntagen til selskabets

reserver, der igen er drevet af det realiserede afkast, og det forventede fremtidige afkast. Lærernes Pensions stærke reservesituation, der både er drevet af historiske afkast og lave garantier, er årsagen til, at selskabet i en årrække har givet en af branchens højeste depotrenter.

Indledning

Rapporten om solvens og finansiel situation, som er udarbejdet i medfør af lov om finansiel virksomhed § 283 og Solvens II-forordningens artikel 292-297, har til hensigt at give et både bredt favnende og detaljeret billede af Lærernes Pension som livsforsikringsselskab.

Rapporten indeholder en gennemgang af selskabets forsikrings- og investeringsmæssige resultater, ledelsessystem, risikoprofil samt en redegørelse for solvens- og kapitalforhold.

Efter bestyrelsens godkendelse offentliggøres rapporten på selskabets hjemmeside og indsendes samtidig til Finanstilsynet.

A Virksomhed og resultater

A.1 Virksomhed

I det følgende gives en række oplysninger om Lærernes Pension, forsikringsaktieselskab (herefter Lærernes Pension).

Lærernes Pension er under tilsyn af:

Finanstilsynet, Århusgade 110, 2100 København Ø.

Lærernes Pensions eksterne revisor er:

Deloitte, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, København, CVR-nr. 33963556

Danmarks Lærerforening, som er en juridisk person i form af en forening, ejer 84,7% af aktiekapitalen i Lærernes Pension og besidder således en kvalificeret deltagelse i selskabet, jf. § 5, stk. 3, i lov om finansiel virksomhed.

Lærernes Pension er dannet af aftaleparterne på lærerområdet for at sikre lærerne pensionsdækning. Pensionsordningerne omfatter *LærerPension* (for de overenskomstansatte, herunder ansatte i folkeskoler, de frie skoler, efterskoler, tekniske skoler, produktionsskoler, daghøjskoler og handelsskoler), *TillægsPension* (for tjenestemænd og tjenestemandslignende) og *PlusPension* (supplerende opsparing for medlemmer og deres husstand). Lærernes Pension udøver landsdækkende virksomhed.

A.2 Forsikringsresultater

Lærernes Pension er beskæftiget inden for én branche, lærerområdet. De ordningerne, der tilbydes lærerne er som nævnt gennemsnitsrenteordninger med udjævning af både rente, risiko og omkostninger, og resultaterne inden for disse områder fremgår af tabellerne nedenfor.

Risikoresultat

Lærernes Pensions risikoresultat er beskrevet i tabel 1.

Tabel 1. Risikoresultat i mio. kr.

	Død		Invaliditet		I alt	
	2015	**2016**	**2015**	**2016**	**2015**	**2016**
Risikopræmier	-10	-16	305	234	295	218
Skader	54	64	-386	-272	-332	-208
Regulering af endnu ikke afgjorte skader	-	-	10	-22	10	-22
Reaktivering	-	-	240	85	240	85
Resultat i alt	**45**	**48**	**169**	**25**	**213**	**73**

Reguleringen af endnu ikke afgjorte skader er et udtryk for de tab, der forventes på de skader, der endnu ikke er afgjorte – herunder de skader, der er indtruffet, men endnu ikke er anmeldte. Når tallet er negativt, udtrykker det, at denne type tab forventes at være steget. Omvendt når tallet er positivt. Reaktiveringer er et udtryk for den økonomiske gevinst, der opstår i de tilfælde, hvor medlemmer ikke længere er berettiget til at modtage invalidepension eller lignende.

Der er et positivt risikoresultat på 73 mio. kr. Resultatet er for første gang i mange år i højere grad en konsekvens af et positivt resultat med hensyn til død end til invaliditet. Derudover er risikoresultatet faldet i forhold til 2015. Risikoresultatet tilskrives risiko-KB, der er en reserve, hvorigennem de enkelte års risikoresultat udjævnes.

Risikoresultatet for invaliditet er i sig selv positivt på 25 mio. kr., og heraf udgør reaktiveringsgevinsten 85 mio. kr. Reaktiveringsgevinsterne er dermed markant lavere end reaktiveringsgevinsten på 240 mio. kr. i 2015. For tredje år i træk er invalideskaderne faldet, således at de udgør 272 mio. kr. i 2016. Lærernes Pension har reduceret invalidepriserne for 2016. Det er sandsynligt, at 2017 resulterer i et negativt invalideresultat, hvilket er i overensstemmelse med selskabets ønske om at reducere risiko-KB.

Renteresultat

Lærernes Pensions renteresultat er vist i tabel 2

Tabel 2. Renteresultat i mio. kr.

	2015	**2016**
Investeringsafkast	1.407	8.150
Depotforrentning	-3.374	-3.445
Ændring i merhensættelser	915	337
Renteresultat i alt	**-1.053**	**5.042**

Årets renteresultat i tabel 2 er før afregning af PAL-skat, og det tilskrives medlemmerne i form af investeringsafkast af særlige bonushensættelser og i form af op eller nedskrivning af reserven rente-KB. Rente-KB blev nedskrevet i 2015 og opskrevet i 2016.

Lærernes Pension fastlægger en depotrente, der er på niveau med det forventede afkast plus et bidrag fra rente-KB. År med positivt renteresultat, og dermed typisk investeringsafkast, der overstiger depotrenten, vil ofte føre til en opskrivning af depotrenten for det kommende år.

Omkostningsresultat

Lærernes Pensions omkostningsresultat er vist i tabel 3.

Tabel 3. Omkostningsresultat i mio. kr.

	2015	2016
Omkostningsbidrag	109	91
Administrationsomkostninger	-69	-61
Omkostningsresultat i alt	**40**	**30**

Lærernes Pension har både i 2015 og 2016 haft et positivt omkostningsresultat, hvilket vil sige, at der er opkrævet mere til dækning af omkostninger, end hvad der rent faktisk er forbrugt. Omkostningsresultatet tilskrives reserven omkostnings-KB. De seneste års fald i administrationsomkostninger har været ledsaget af samtidige fald i de opkrævede bidrag.

Lærernes Pensions administrationsomkostninger dækkes ved et omkostningsbidrag hos såvel de præmiebærende som de ikke-præmiebærende policer. Bestyrelsen vedtog ultimo 2016 nye satser gældende for 2017. For de præmiebærende policer udgør omkostningsbidraget 1,25% af præmie og indskud. Hos de ikke-præmiebærende medlemmer indkræves omkostningsbidraget som et fradrag i enten den udbetalte pension eller i depotet. Fradraget udgør for de ikke-præmiebærende maksimalt 30 kr. og minimum 15 kr. om måneden.

På sigt forventes et omkostningsresultat i omegnen af nul. I tilfælde af uforudsete udgifter vil Lærernes Pension have reserver til at absorbere eventuelle negative omkostningsresultater.

A.3 Investeringsresultater

Lærernes Pension opnåede i 2016 gevinst på stort set alle investeringsområder, men især emerging markets skilte sig ud med høje afkast. Det samlede afkast blev 11,4%, hvoraf renteafdækningen bidrog med 0,7 procentpoint. Investeringsresultatet var væsentligt over det forventede langsigtede niveau i henhold til investeringsstrategien.

Tabel 4. Investeringer 2016

	Markeds-værdi primo	Markedsværdi Ultimo		Afkast	Per-formance
	mio. kr.	mio. kr.	%	%	%
Total portefølje	**70.313**	**82.373**		**11,4**	**0,9**
Renteafdækning	**-370**	**-369**		**0,7**	**-**
Investeringsportefølje, heraf	**70.683**	**82.753**	**100,0**	**10,7**	**1,0**
Valutaeksponering	48	486	-	1,4	-
Låntagning	-10.339	-12.764	-15,5	1,0	-
Strategier	-56	-44	-0,1	-	-
Aktier, heraf	**26.774**	**40.358**	**49,1**	**8,1**	**1,2**
Globale aktier	16.767	22.903	27,8	7,3	0,4
Stabile aktier	-	4.596	5,6	9,8	2,8
Emerging market aktier	6.246	8.101	9,8	20,9	8,1
Danske aktier	3.761	4.758	5,8	1,3	-1,9
Obligationer, heraf	**44.216**	**43.734**	**53,2**	**6,2**	**-0,6**
Statsobligationer	4.229	4.474	5,4	8,1	4,0
Realkreditobligationer	19.858	17.116	20,8	4,5	0,2
Indeks obligationer	3.999	4.371	5,3	7,0	-1,8
Investment grade obligationer	6.532	5.385	6,5	4,1	-0,3
High yield obligationer	4.864	6.033	7,3	8,1	-5,2
Emerging market obligationer	4.733	6.354	7,7	9,4	-0,6
Øvrige, heraf	**9.978**	**10.918**	**13,3**	**5,2**	**-3,4**
Ejendomme	2.909	3.599	4,4	10,8	2,0
Private equity	1.321	1.424	1,7	14,6	1,1
Skov	4.609	4.470	5,4	-1,4	-8,0
Infrastruktur	969	1.270	1,5	6,9	-1,9
Assoc. selskaber m.m.	169	154	0,2	5,6	-2,8
Likvider	**64**	**54**	**0,1**	**-**	**-**

Anm.: Valutaeksponering er ekskl. EM-valutaer, idet bidragene fra disse valutaer er henregnet til de relevante aktivklasser: EM-aktier, EM-obligationer og skov. Det negative afkast på lånefinansieringen afspejler en gevinst (Lærernes Pension lånte til negative renter i 2016).

Lærernes Pension har et forretningsmæssigt mål om at fastholde egenkapitalen på 447,5 mio. kr. Således vil egenkapitalen i år med positivt afkast typisk disponere til fordel for særlige bonushensættelser, således at egenkapitalen er uændret efter afregning af selskabsskat. Selskabet har i år undladt at opkræve risikoforrentning. Udviklingen i Lærernes Pensions egenkapital i rapporteringsperioden er vist i tabel 5.

Tabel 5. Egenkapital 2016 i mio. kr.

Egenkapital primo	**447,5**
Investeringsafkast	50,5
Risikoforrentning	0,0
Overført til særlige bonushensættelser	-49,4
Skat	-1,1
Egenkapital ultimo	**447,5**

A.4. Resultater af andre aktiviteter

Intet at berette.

A.5 Andre oplysninger

Intet at berette.

B Ledelsessystem

B.1 Generelle oplysninger om ledelsessystemet

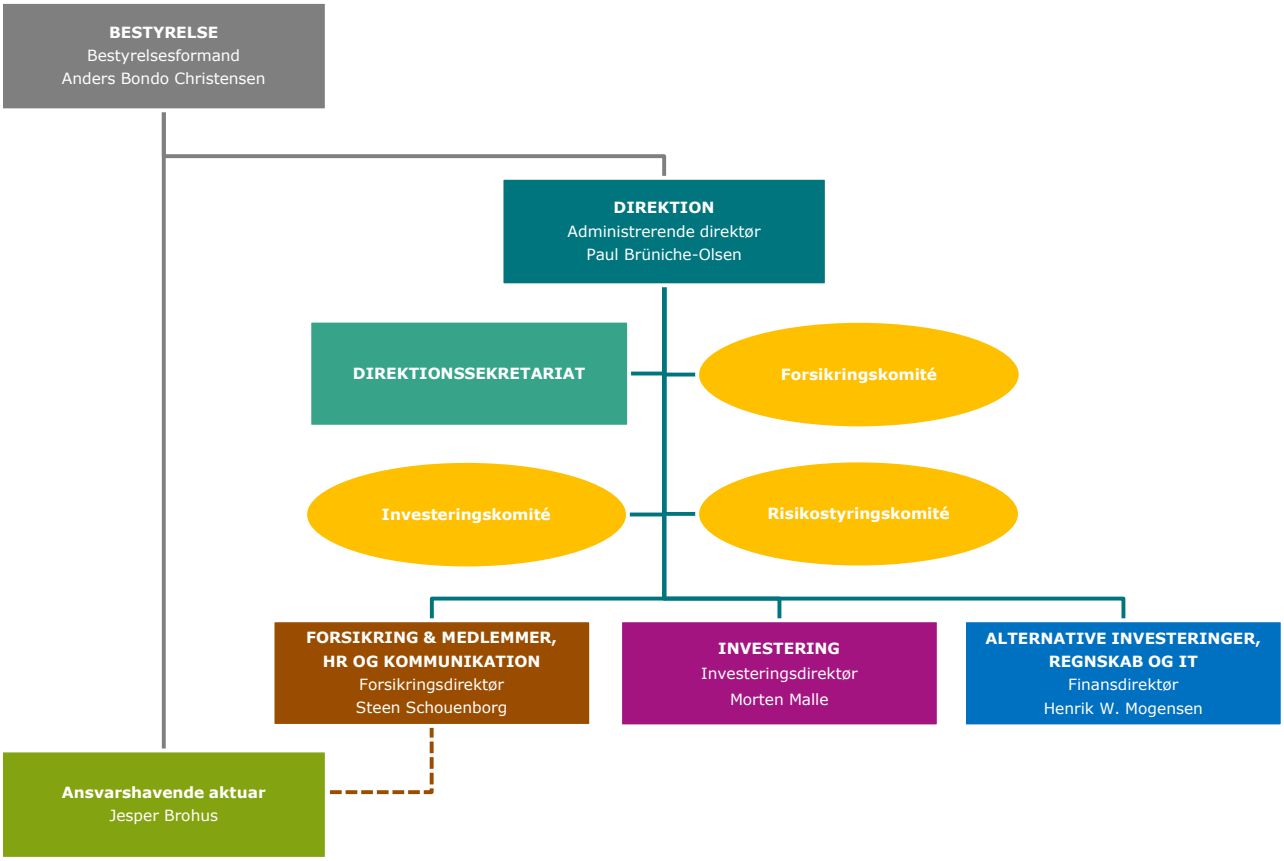
Organisationsstrukturen i Lærernes Pension understøtter en effektiv kommunikation og høj agilitet. Den daglige ledelse og det strategiske arbejde varetages af selskabets sekretariat, mens en stor del af driften, herunder områderne aktuariat, medlemsadministration, økonomi og fondsadministration, er outsourcet til serviceselskabet Forca. Det sker for at sikre stordriftsfordele og dermed lavere administrationsomkostninger. En del af selskabets investeringer sker i regi af kapitalforeningen Lærernes Pension Invest, som administreres af Bankinvest, mens selve porteføljeforvaltningen for en stor del er outsourcet til eksterne forvaltere. Lærernes Pension har outsourcet intern audit til Ernst & Young P/S.

For alle områderne gælder det, at outsourcingen sker i henhold til bestyrelsens retningslinjer herfor. Ved indgåelse af outsourcingaftaler lægges der vægt på en klar beskrivelse og afgrænsning af de outsourcede opgaver, og der stilles krav til kontroller og rapportering, så det sikres og løbende kan vurderes, om varetagelsen af de outsourcede aktiviteter foregår tilfredsstillende.

Lærernes Pensions organisationsdiagram er vist i figur 1. Selskabets direktion varetager den overordnede ledelse af selskabet og sikrer eksekveringen af selskabets forretningsstrategi.

Området *Investering* forestår udvikling, implementering og rapportering af selskabets investeringsstrategi, herunder styring af internt forvaltede porteføljer og udvælgelse af porteføljeforvaltere samt porteføljeadministration i samarbejde med BankInvest og Forca. Hertil kommer udvikling og vedligeholdelse af den etiske kodeks samt rapportering om investeringer til direktion og bestyrelse. Investering er også ansvarlig for at koordinere arbejdet i investeringskomitéen, som bl.a. har deltagelse af direktionen.

Figur 1. Organisationsdiagram for Lærernes Pension pr. 1. januar 2017

Området *Forsikring & Medlemmer, HR og Kommunikation* varetager bl.a. udviklingen af ydelsesmønstre, rapportering på forsikrings- og kommunikationsområdet til direktion og bestyrelse samt opgaverne knyttet til den ansvarshavende aktuar. Hertil kommer koordinering af relationen til Forca vedrørende aktuarområdet samt forsikring og kommunikation, herunder lovovervågning i relation til enhedens opgaver. I området koordineres yderligere daglig administration af løn- og arbejdsforhold for sekretariatets medarbejdere.

Området *Alternative investeringer, regnskab og IT* forestår selskabets alternative investeringer, herunder investeringer i ejendomme, private equity, skov og infrastruktur. Hertil kommer udarbejdelse af årsregnskab, rapportering af regnskabs- og budgetmæssige forhold til direktion og bestyrelse samt varetagelse af it-sikkerhedspolitik, herunder IT-beredskabsplan.

Selskabets risikostyring varetages af risikostyringskomitéen, hvis medlemmer er investeringsdirektøren, den ansvarshavende aktuar og risikomanageren. Komitéen foretager løbende overvågning og rapportering af selskabets væsentligste risici, opgør og rapporterer selskabets solvenskapitalkrav og vurderer behovet for risikoafdækning samt koordinerer ALM-analyser. Hertil kommer udarbejdelse af oplæg til diverse regulatoriske tilsynsrapporter, herunder bestyrelsens vurdering af egen risiko og solvens. Risikostyringskomitéen refererer direkte til den administrerende direktør.

Selskabets nøglefunktioner varetages af følgende personer: Forsikringsdirektøren er ansvarlig for intern auditfunktionen, den ansvarshavende aktuar er ansvarlig for aktuarfunktionen, direktionsjuristen er ansvarlig for compliancefunktionen, og risikomanageren er ansvarlig for risikostyringsfunktionen.

Bestyrelsen har vedtaget en lønpolitik i overensstemmelse med § 77d i lov om finansiel virksomhed. Denne gælder for bestyrelsen, direktionen og øvrige ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil. Det er bestemt, at omfattede medarbejderes løn fastsættes på baggrund af stillingens indhold og den pågældendes ansvarsområder, medarbejderens kompetencer og udviklingen i disse, lønnen i tilsvarende job i tilsvarende pensionsvirksomheder og andre finansielle virksomheder samt lønudviklingen i samfundet, og at der ikke er variable løndele (bonusordninger). Der indgår alene faste elementer i aflønningen af direktionen, hvis løn er fastsat på markedsniveau, bl.a. ved sammenligning med aflønningen i tilsvarende stillinger. Der ydes ikke løn eller honorar til bestyrelsen. Dog udredes et særligt honorar til det uafhængige og regnskabskyndige bestyrelsesmedlem, der er udpeget i overensstemmelse med Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionsudvalg i virksomheder og koncerner, der er underlagt Finanstilsynets tilsyn. Yderligere ydes et særligt honorar til næstformanden for revisionsudvalget. Disse honorarer fastsættes på grundlag af opgavernes omfang og honoraret for tilsvarende opgaver i tilsvarende pensionsvirksomheder og finansielle virksomheder.

B.2 Egnetheds- og hæderlighedskrav

Bestyrelsen i Lærernes Pension har i politik for "fit and proper" (krav til ledende medarbejdere og nøglepersoner) fastsat kriterierne for vurdering af, hvorvidt en medarbejder er egnet til at varetage en nøglepost i selskabet.

Politikken, som opdateres årligt eller efter behov, foreskriver bl.a., at vurderingen af medarbejderens egnethed skal ske på baggrund af vedkommendes faglige og formelle kvalifikationer, viden og relevant erfaring inden for forsikringssektoren og andre finansielle sektorer samt øvrige relevante kompetencer. Vurderingen af medarbejderens hæderlighed omfatter personens ærlighed og finansielle soliditet, personlige adfærd og forretningsadfærd, herunder eventuelle kriminelle, finansielle og tilsynsmæssige aspekter af relevans for vurderingen.

Lærernes Pension udarbejder for hver medarbejder, som indtager en nøgleposition i selskabet og dermed er omfattet af politik for "fit and proper", en beskrivelse af dennes faglige kompetencer og erhvervserfaring inden for livs- og pensionsvirksomhed, herunder vedrørende den stilling, som vedkommende faktisk beklæder i selskabet. Denne beskrivelse skal ajourføres årligt og forelægges for bestyrelsen samtidig med bestyrelsens årlige gennemgang af politik for "fit and proper". Bestyrelsen vurderer på den baggrund, om selskabet har de rette medarbejderkompetencer, som kræves for betryggende og forsvarlig drift af Lærernes Pension.

B.3 Risikostyringssystemet, herunder vurderingen af egen risiko og solvens

Strategi

I henhold til Lærernes Pensions politik for risikostyring tager selskabet alene risici på områder, der understøtter forretningsmodellen, mens unødige risici helt skal undgås. Selskabet skal i den forbindelse til enhver tid være i stand til at identificere, opgøre og rapportere om alle væsentlige risici, og der skal foreligge rammer for, hvordan disse risici håndteres.

Det gælder endvidere, at selskabet til enhver tid skal råde over et betryggende kapitalgrundlag til dækning af alle de væsentlige risici, der ikke håndteres på anden vis. Heri indgår, at solvensdækningen skal overstige 125% svarende til Finanstilsynets grænse for, hvornår et forsikringsselskab er i "rødt lys". Et væsentligt element i den sammenhæng er selskabets kapitalplan og kapitalnødplan, som sikrer, at selskabets kapitalgrundlag forbliver betryggende over den strategiske planlægningshorisont, og at selskabet er i stand til at genopbygge kapitalgrundlaget, hvis der mod forventning skulle opstå behov herfor.

For selskabets risici skelnes mellem kortsigtede og langsigtede risici. De kortsigtede risici vurderes med udgangspunkt i standardmodellen til opgørelse af solvenskapitalkravet og en række supplerende følsomhedsanalyser, mens de langsigtede risici vurderes med udgangspunkt i ALM-øvelser og selskabets prognosemodel samt overvejelser om de væsentligste ikke-markedsmæssige risici.

Organisering og rapportering
Selskabets risikostyring varetages af risikostyringskomitéen, hvis medlemmer er investeringsdirektøren, den ansvarshavende aktuar og risikomanageren. I henhold til politik for risikostyring foretager risikostyringskomitéen løbende overvågning og rapportering af selskabets væsentligste risici, opgør og rapporterer selskabets solvenskapitalkrav og tilhørende følsomhedsanalyser samt vurderer behovet for risikoafdækning og koordinerer ALM-analyser. Risikostyringskomitéen refererer direkte til den administrerende direktør.

I den praktiske udformning af risikostyringssystemet i Lærernes Pension trækker selskabet på en række ressourcer i Forca vedrørende bl.a. fonds- og risikorapportering, opgørelse af solvenskapitalkrav, indberetninger samt opgaver relateret til det interne kontrolmiljø. Risikostyringsfunktionen i Lærernes Pension er derfor løbende i tæt dialog med relevante medarbejdere i Forca.

Et væsentligt element i Lærernes Pensions risikostyringssystem er, at der løbende foretages en retvisende og betryggende risikorapportering til ledelsen i selskabet. Der rapporteres derfor til bestyrelsen minimum kvartalsvis om overholdelsen af diverse risikotolerancegrænser, herunder solvenskapitalkrav og supplerende følsomhedsanalyser. Hertil kommer vurderingen af egen risiko og solvens (ORSA), som indeholder en detaljeret gennemgang af Lærernes Pensions risici hen over den strategiske planlægningsperiode, jf. nedenfor. Der rapporteres til direktionen på månedlig basis eller oftere, såfremt der er behov herfor. Desuden modtager direktionen en årlig rapportering fra risikostyringsfunktionen om selskabets risikostyring.

Vurdering af egen risiko og solvens (ORSA)
Bestyrelsen i Lærernes Pension foretager én gang årligt eller efter behov en vurdering af selskabets risiko og solvens (ORSA-rapporten). Formålet er at opgøre selskabets risici både på kort og langt sigt og i den forbindelse vurdere, om selskabets kapitalgrundlag er tilstrækkeligt til at dække risiciene hen over den strategiske planlægningshorisont. Vurderingen af egen risiko og solvens understøtter dermed selskabets kapitalplanlægning og medvirker til at sikre, at selskabet opfylder de regulatoriske kapitalkrav.

Selve processen omkring udarbejdelsen af vurderingen af egen risiko og solvens kan inddeles i to trin, idet bestyrelsen forud for behandlingen og godkendelsen af den endelige rapport afholder et

bestyrelsesseminar, hvor bestyrelsen diskuterer ét eller flere relevante temaer. Hensigten med seminarerne er at styrke bestyrelsens kendskab til emner, som har særlig betydning for selskabets risiko og derfor vurderingen af egen risiko og solvens. Normalt rettes fokus mod nye problemstillinger, men kendte og tidligere behandlede emner kan også tages op. Konklusioner og erfaringer fra bestyrelsesseminaret indarbejdes efterfølgende i den endelige ORSA-rapport.

I tilknytning til udarbejdelsen af ORSA-rapporten modtager bestyrelsen løbende rapportering på en række af de emner, som også behandles i rapporten. På den måde er bestyrelsen tæt på de relevante risikobetragtninger og kan løbende spørge ind til resultater, som efterfølgende danner grundlag for vurderingen af egen risiko og solvens. Bestyrelsen har besluttet, at ORSA-rapporten anvendes som intern rapportering til medarbejderne i selskabet i overensstemmelse med kravene i Ledelsesbekendtgørelsen.

B.4 Internt kontrolsystem

Hensigten med Lærernes Pensions interne kontrolsystem er at sikre, at selskabets aktiviteter foregår på betryggende vis. Til det formål har bestyrelsen vedtaget politik for intern kontrol, som fastsætter de overordnede rammer for den interne kontrol i selskabet herunder sikrer, at kontrolmiljøet er effektivt og omfatter alle selskabets områder med hensyn til administrative og regnskabsmæssige procedurer samt interne kontrolstrukturer tillige med en passende rapporteringsrutine på alle niveauer.

Selskabets interne kontrol varetages af *Alternative investeringer, regnskab og IT*, som sikrer, at der løbende foretages en hensigtsmæssig og betryggende kontrol af de enkelte områder i selskabet. I den praktiske implementering af kontrolaktiviteterne trækker selskabet på ressourcer i Forca. Det gælder især områder inden for medlemsservice og fondsadministration samt overvågning af gennemførte nøglekontroller.

Lærernes Pension har også etableret en compliancefunktion, som bistår ledelsen med at sikre, at selskabet er compliant på de områder, som selskabet har outsourcet. Funktionen orienterer sig om regulatoriske forhold, der har betydning for Lærernes Pension. I det omfang, det er muligt, forholder funktionen sig allerede til ændringerne, når der tages de første initiativer, så Lærernes Pension har mulighed for at påvirke processen og udfaldet af initiativet på et tidligt stadie. Funktionen rådgiver desuden direktionen og bestyrelsen om overholdelse af den finansielle lovgivning for selskabet, vurderer konsekvenser for selskabet af lovændringer samt identificerer og vurderer risici for manglende overholdelse af den finansielle lovgivning, markedsstandarder eller interne regelsæt. Complicancefunktionen arbejder efter en complianceplan, som gælder for ét år ad gangen. Denne danner basis for rapportering til direktionen om funktionens aktiviteter på complianceområdet.

B.5 Intern auditfunktion

Bestyrelsen i Lærernes Pension har vedtaget politik for intern audit, som fastsætter rammerne for selskabets interne auditfunktion. Funktionen er besluttet outsourcet og skal bl.a. vurdere, om selskabets interne kontrolsystem samt andre elementer af ledelsen og styringen er hensigtsmæssig og betryggende. I den sammenhæng skal funktionen udarbejde en auditplan og foretage løbende intern overvågning i henhold hertil. Ydermere skal funktionen på baggrund af auditplanen årligt udarbejde en rapport til bestyrelsen og direktionen indeholdende en sammenfatning af de observationer, anbefalinger og

konklusioner, der er rapporteret for hver udført overvågningsopgave samt opfølgning på de angivne anbefalinger. Politik for intern audit skal gennemgås af bestyrelsen mindst én gang årligt.

Ifølge selskabets auditplan vil intern audit hvert år gennemføre interviews med de tre funktioner, dvs. aktuar-, compliance- og risikostyringsfunktionen. Det gælder også den interne kontrolfunktion, jf. ovenfor, da funktionen bl.a. har til formål at konkludere på tilstrækkeligheden af de interne kontroller. Den interne auditfunktion varetages af forsikringsdirektøren, jf. ovenfor, mens selve auditopgaven udføres af Ernst & Young P/S i henhold til aftale herfor. I forhold til kriterierne i Solvens II – forordningen har selskabet vurderet det betryggende, at forsikringsdirektøren er ansvarlig for den interne auditfunktion.

B.6 Aktuarfunktion

Den ansvarshavende aktuar er samtidig ansvarlig for selskabets aktuarfunktion. Aktuarfunktionen har som oftest en kontrollerende funktion, mens den udførende del som hovedregel varetages af Forca.

Med henblik på at sikre en betryggende og korrekt opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser gennemfører aktuarfunktionen løbende lovreguleret rapportering, og funktionen står også for test af opgørelsen og fordelingen af det realiserede resultat. Hertil kommer ansvaret for at overvåge, at det tekniske grundlag overholdes, herunder at der løbende foretages en rimelig kontribution.

En rimelig kontribution sikres ved en løbende overvågning af selskabets forskellige beregningsgrundlag. Det gælder både nytegningsgrundlaget, omregningsgrundlagene og bonusgrundlaget. Endelig vurderes hensættelsesgrundlaget løbende, hvilket også er tilfældet i forhold til hensættelserne til solvensopgørelsen.

Aktuarfunktionen har endelig ansvaret for at vurdere behovet for genforsikring samt for at rapportere operationelle risici og hændelser på det aktuarmæssige område.

Den praktiske udførelse af aktiviteterne er forankret i funktionsbeskrivelsen for den ansvarshavende aktuar og i politik for forsikringsmæssige risici.

B.7 Outsourcing

Med henblik på at sikre en effektiv drift og dermed lave administrationsomkostninger har Lærernes Pension outsourcet en stor del af administrationen. Det gælder områderne aktuariat, medlemsservice, økonomi og fondsadministration, jf. nedenfor.

For alle områderne gælder det, at outsourcingen sker i henhold til bestyrelsens politik for outsourcing og tilhørende retningslinjer. Ved indgåelse af outsourcing-aftaler lægges der således vægt på en klar beskrivelse og afgrænsning af de outsourcede opgaver, og der stilles krav til kontroller og rapportering, så det sikres og løbende kan vurderes, om varetagelsen af de outsourcede aktiviteter foregår tilfredsstillende. Det gælder endvidere, at Lærernes Pension ved indgåelse af en outsourcing-kontrakt skal sikre, at leverandøren har den evne og kapacitet, der er nødvendig for at kunne varetage de outsourcede opgaver på betryggende vis, og herunder har de tilladelser, der efter den relevante lovgivning for det konkrete område er foreskrevet.

Lærernes Pension har outsourcet aktiviteter til følgende tjenesteydere (listen indeholder også aktiviteter, som ikke er omfattet af outsourcingbekendtgørelsen):

Forca A/S:

- På medlemsområdet varetager Forca medlemshenvendelser og udbetalinger af pensioner. Udviklingen af nye produkter og implementeringen af ny lovgivning sker ligeledes i regi af Forca.

- En stor del af administrationen af Lærernes Pensions investeringer er uddelegeret til Forca, som i den forbindelse forestår opgaver inden for værdiansættelse af aktiverne, compliance, samarbejde med depotbank og porteføljeforvaltere samt rapportering til Lærernes Pension.

- Væsentlige aktiviteter på aktuarområdet er outsourcet til Forca. Det gælder blandt andet vedligeholdelsen og driften af den systemmæssige fremregning af policerne i selskabet. Hertil kommer opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser samt vedligehold af det tekniske grundlag.

BankInvest A/S:

- En del af Lærernes Pensions investeringer sker i regi af kapitalforeningen Lærernes Pension Invest, som administreres af BankInvest. Selve porteføljeforvaltningen varetages af eksterne kapitalforvaltere, jf. nedenfor.

Ernst & Young P/S:

- Selskabet forestår den interne auditopgave, jf. ovenfor.

DEAS:

- Selskabet varetager administrationen af Lærernes Pensions direkte ejede ejendomme i Danmark.

Eksterne porteføljeforvaltere:

- Lærernes Pensions porteføljeforvaltning varetages i vid udstrækning af eksterne porteføljeforvaltere.

B.8 Andre oplysninger

Det er Lærernes Pensions vurdering, at ledelsessystemet er hensigtsmæssigt og betryggende set i forhold til selskabets enkle forretningsmodel. Det skyldes for det første selskabets agile organisation, som sikrer hurtig og effektiv kommunikation på tværs af virksomheden, herunder på tværs af de fire nøglefunktioner. For det andet sikrer bestyrelsen, at de medarbejdere, der reelt driver selskabet eller indtager nøgleposter, besidder de rette kompetencer og faglige viden, til at selskabet drives betryggende. Hertil kommer, at bestyrelsen løbende vurderer, om it-systemerne er robuste, og om antallet af medarbejdere og kompetencer på de risikobehæftede aktiviteter er hensigtsmæssige. Endeligt sikrer bestyrelsen, at den enkelte outsourcingleverandør har den evne og kapacitet, der er nødvendig for at kunne varetage de outsourcede opgaver på en tilfredsstillende måde.

C Risikoprofil

Lærernes Pensions overordnede risikoprofil bygger på et princip om, at selskabet alene tager risici på områder, hvor det understøtter forretningsmodellen, mens unødige risici helt skal undgås. Selskabets væsentligste risici udspringer af de udbudte pensionsordninger og de investeringer, der foretages på baggrund heraf, jf. risikokategorierne nedenfor. I henhold til bestyrelsens politik for risikostyring skal Lærernes Pension til enhver tid have en solvensdækning på minimum 125% svarende til Finanstilsynets grænse for, hvornår ét selskab er i "rødt lys".

C.1 Forsikringsrisici

Forsikringsrisiciene knytter sig til de udbudte pensionsordninger, som overvejende er ordninger med livsvarige pensionsudbetalinger med ydelsesgarantier. De fleste medlemmer har endvidere forsikringer knyttet til pensionsordningen i form af invalidepension, ægtefælle-/samleverpension, dødsfaldspension og børnepension. Pensionsordningerne indebærer, at værdien af selskabets pensionsforpligtelser og dermed også reserver afhænger af udviklingen i markedsrenterne samt af medlemmernes levetid og invaliditetsgrad. Et fald i renteniveauet, stigende omkostninger, stigning i medlemmernes forventede levetid og en stigning i den forventede invaliditetsgrad er alle ændringer, der vil øge værdien af selskabets pensionsforpligtelser og dermed reducere reserverne.

Forsikringsrisiciene begrænses ved at give garantier under forsigtige forudsætninger. Ultimo 2016 var den gennemsnitlige grundlagsrente 0,37%.

C.2 Markedsrisici

Lærernes Pension investerer de indbetalte pensionsmidler i obligationer, aktier og alternative aktivklasser med henblik på at opnå en god forrentning. Det indebærer samtidig en risiko for tab som følge af kursfald på de finansielle markeder.

Valget af risikoniveau baseres dels på det forventede investeringsmæssige afkast og dels på reservesituationen, idet der lægges vægt på, at den valgte portefølje med høj sandsynlighed kan fastholdes efter en eventuel meget negativ markedsudvikling. Niveauet for investeringsrisikoen og dens sammensætning samt tilhørende tolerancer fastlægges af bestyrelsen mindst én gang om året i forbindelse med vedtagelsen af investeringsstrategien.

I henhold til investeringsstrategien afdækker Lærernes Pension en del af renterisikoen på de garanterede ydelser og de væsentligste ikke-emerging markets valutaer. Dollareksponeringen afdækkes dog kun delvist ud fra forventningen om, at dollaren vil blive styrket i perioder med finansiel uro. For så vidt angår aktierisikoen, skal Lærernes Pension foretage afdækning heraf, hvis kapitalgrundlaget udgør mindre end 125% af solvenskapitalkravet. Selskabet kan dog altid foretage en afdækning af aktierisikoen, såfremt det vurderes hensigtsmæssigt.

C.3 Kreditrisici

I forbindelse med forvaltningen af investeringsaktiverne er der risiko for, at selskabets modparter ikke honorerer deres forpligtelser. Modpartsrisikoen imødekommes ved, at der stilles krav til modpartens rating

og ved krav om sikkerhedsstillelse i forbindelse med anvendelsen af finansielle instrumenter. Hertil kommer likviditetsmæssige begrænsninger på kontantindeståender hos den enkelte modpart.

C.4. Likviditetsrisici

Likviditetsrisiko er risikoen for, at Lærernes Pension ikke har tilstrækkelig med likviditet til at dække selskabets betalingsforpligtelser, når de forfalder.

Lærernes Pension er et selskab i vækst, hvor præmieindbetalingerne forventes at overstige ydelserne i en lang årrække. Det indebærer, at selskabet kan tilrettelægge en investeringsstrategi, som tillader investering i unoterede aktiver med henblik på at løfte den samlede porteføljes afkast og diversifikation, uden at selskabet eksponeres mod uhensigtsmæssige likviditetsrisici.

Selskabets nettoindbetalinger betyder også, at selskabet kan styre likviditeten nemt og effektivt, hvorfor selskabets likviditetsrisiko under normale omstændigheder er negligerbar. Den overskydende likviditet investeres løbende i henhold til investeringsstrategien, som via en lang planlægningshorisont sikrer en rettidig og betryggende likviditet.

C.5 Operationelle risici

For de operationelle risici - dvs. risikoen for tab som følge af menneskelige eller systemmæssige fejl i forbindelse med drift af selskabet - er det målsætningen at holde disse på et lavt niveau. Det sikres gennem en organisationsstruktur med effektiv kommunikation og høj agilitet samt forretningsgange, arbejdsbeskrivelser og et hensigtsmæssigt kontrolmiljø.

C.6 Andre væsentlige risici

Lærernes Pension anlægger en kvalitativ og kvantitativ tilgang til vurderingen af risici, som selskabet kan eksponeres mod. For så vidt angår målbare risici, tages der udgangspunkt i standardmodellen til opgørelse af solvenskapitalkravet og resultater af ALM-analyser, mens der for de øvrige risici foretages en kvalitativ vurdering. Selskabet har identificeret følgende væsentlige risici, som selskabet kan eksponeres mod:

Aftalegrundlaget ændres væsentligt

Som følge af en forholdsvis lang strategisk planlægningshorisont på 10 år har selskabet en risiko for, at aftaleparterne eller andet udefrakommende ændrer grundlaget for selskabets strategi. Risikoen er især knyttet til overenskomstforhandlingerne. Risikoen kan materialisere sig ved faldende præmieindtægter og dermed lavere vækst end forventet eller ved, at en større gruppe overgår til at være fripolicer, hvormed selskabets reserver reduceres. Risikoen imødegås gennem en tæt kontakt til aftaleparterne, hvorved det søges sikret, at der er overensstemmelse mellem ønskerne til Lærernes Pensions drift og den faktiske drift af selskabet.

Utilstrækkelig kontrol med outsourcede opgaver

Lærernes Pension benytter sig i høj grad af outsourcing. Såfremt der ikke er tilstrækkelig kontrol med driften hos selskabets leverandører, er der risiko for, at de outsourcede opgaver ikke løses tilfredsstillende. En dårlig drift kan føre til både omdømmemæssige og økonomiske tab.

Risikoen imødekommes i høj grad gennem et veldokumenteret grundlag for leverancer og kontroller. Desuden dækkes risikoen med kapital gennem det beregnede kapitalkrav for operationelle risici.

Ændret lovgivning forhindrer forretningsmodellen
Som følge af Lærernes Pensions relativt lange strategiske planlægningshorisont er selskabet udsat for betydelige politiske risici. Det gælder bl.a.

a) Skærpet eller ændret skattelovgivning
b) Lovkrav om offentligt udbud af pensionsaftaler mv.
c) Retspraksis om afgivne garantier
d) Indskrænkning af muligheden for at tilbyde gennemsnitsrenteordninger
e) Ændring af solvenslovgivningen

Risiciene imødegås primært ved, at Lærernes Pension selv og via Forsikring & Pension deltager aktivt i lovovervågning, høringer i forbindelse med lovforslag samt gennem deltagelse i den offentlige debat.

Ændring af dødelighed og invalidehyppigheder
Som følge af de udbudte pensionsordninger er Lærernes Pension eksponeret over for ændringer i dødelighed og invaliditet. Med en lang strategisk planlægningshorisont er der dermed risiko for at dødelighed og invaliditet ændrer sig over perioden. Dette vil kunne medføre tab, såfremt selskabets reserver ikke i tilstrækkelig grad kan klare en sådan justering. Lærernes Pensions lave garantier gør det dog muligt for selskabets reserver at dække tabene ved ændringer i dødelighed og invaliditet.

Selskabet tvinges til en uhensigtsmæssig investeringsstrategi
I valget af investeringsstrategi lægges der stor vægt på, at det skal være muligt at fastholde investeringsrisikoen i en situation efter store kursfald på de finansielle markeder. Ved at basere selskabets investeringsstrategi på ALM-analyser, opnås der en høj grad af sikkerhed for, at selskabet også har reserver til at dække risikoen henover selskabets strategiske planlægningshorisont. Dermed er der lille risiko for, at selskabet ikke kan fastholde den ønskede investeringsmæssige risiko.

C.7 Andre oplysninger

Prudent person-princippet
Lærernes Pension er dannet med henblik på at sikre lærerne gode pensioner, og i forvaltningen af pensionsordningerne tilstræbes det derfor at agere udelukkende i medlemmernes interesser i alle henseender. På investeringsområdet understøttes prudent person-princippet af en sikker og effektiv investeringsstrategi, som tager afsæt i porteføljeoptimering og ALM-analyse. Tilgangen sikrer, at Lærernes Pension med en meget høj sikkerhed lever op til de udmeldte pensioner.

Bestyrelsen har i investeringspolitikken anført, at der alene kan investeres i de aktivklasser, som investeringsstrategien omfatter. Størstedelen af investeringsaktiverne handles på regulerede markeder, hvilket giver en høj sikkerhed for aktivernes værdiansættelse og omsættelighed og dermed medvirker til at sikre en korrekt identificering og måling af risici.

Direkte investering i unoterede aktiver og i strukturerede produkter kræver bestyrelsens godkendelse i hvert enkelt tilfælde. Bestyrelsen har i den forbindelse fastsat en proces omfattende in-house due diligence samt ekstern juridisk og skattemæssig due diligence. Sædvanligvis er selskabets medarbejdere tæt på den pågældende investering via en bestyrelsespost eller tilsvarende informationsorgan med henblik på overvågning og kontrol af forløbet af investeringen. Efterfølgende omfatter den sædvanlige kvartalsrapportering til bestyrelsen opfølgning og rapportering omkring investeringen, herunder målbare risici.

Risikokoncentration

Lærernes Pensions koncentrationsrisiko på det forsikringsmæssige område følger af selskabets forretningsmodel, ifølge hvilken medlemsgruppen alene består af lærere. Selskabet vil således kunne lide et tab, hvis lærerne mod forventning eksempelvis lever væsentligt længere end øvrige befolkningsgrupper eller generelt set har større tilbøjelighed til at blive invalide. For at imødegå denne koncentrationsrisiko foretager Lærernes Pension løbende justering af forudsætningerne for dødelighed og invaliditet baseret på lærernes eget risikoforløb for herved at være på forkant med ændringer i medlemmernes biometriske adfærd.

På det investeringsmæssige område er Lærernes Pension ikke eksponeret mod væsentlige risikokoncentrationer. Det skyldes fastsættelsen af en investeringsstrategi, som på kort og langt sigt er diversificeret på tværs af aktivklasser og i brugen af eksterne porteføljeforvaltere.

Lærernes Pensions udstrakte anvendelse af outsourcing af administrative funktioner til især Forca udgør en potentiel risikokoncentration. Der er således risiko for, at selskabet kan opleve omdømmemæssige og økonomiske tab, hvis opgaverne ikke løses tilfredsstillende. Som det er beskrevet ovenfor, er der imidlertid indført betryggende og hensigtsmæssige kontroller, hvorfor den reelle risiko anses for at være lille.

Lærernes Pension har på grund af selskabets relativt lille organisation automatisk en vis grad af nøglepersonafhængighed. Dette imødekommes dog ved udførlige funktionsbeskrivelser og forretningsgange tillige med relevante arbejdsbeskrivelser.

Risikoreduktion

Som led i investeringsstrategien holder Lærernes Pension en renteafdækningsportefølje til imødekommelse af renterisikoen på selskabets ydelsesgarantier. Hensigten er en fuld afdækning, men bestyrelsen har dog i lyset af det nuværende lave renteniveau og selskabets store reserver fundet det hensigtsmæssigt at foretage en gradvis indfasning. Lærernes Pension afdækker også de væsentligste ikke-emerging markets valutaer. Der foretages dog kun delvis afdækning af dollareksponeringen ud fra forventningen om, at dollaren vil blive styrket i perioder med finansiel uro.

For så vidt angår aktierisikoen, har bestyrelsen givet tilladelse til indgåelse af afdækning heraf, hvis det måtte være hensigtsmæssigt. Selskabet skal dog altid fortage afdækning, hvis kapitalgrundlaget udgør mindre end 125% af solvenskapitalkravet. Overvågningen af de forskellige afdækningsforretninger foretages af selskabets risikostyringskomité, som også er ansvarlig for at udarbejde forslag til justering af afdækningen, hvis der skulle opstå behov herfor.

På forsikringsområdet overvåger Lærernes Pension løbende forudsætningerne for de garanterede grundlag, så det sikres, at garantierne gives på forsigtige antagelser. Det gælder især udviklingen i renter, levetid, invaliditet og omkostninger.

Fortjeneste i fremtidige præmier

Da Lærernes Pension siden 2008 har udstedt ydelsesgarantier på 0% er der bonuspotentialer indeholdt i den fremtidige præmiebetaling. Således vil selskabets reservesituation være negativt påvirket af et fald i den fremtidige præmie. I tilfælde af ophør af al fremtidig præmie vil værdien af de garanterede ydelser stige med 37,8 mia. kr., mens de individuelle bonuspotentialer vil falde med 35,2 mia. kr. Forskellen på de to beløb fradrages i det kollektive bonuspotentiale, hvorfor de samlede forsikringsmæssige hensættelser ikke ændrer sig i tilfælde af et totalt præmieophør. Det vil sige, at Lærernes Pension ikke skal afsætte yderligere i tilfælde af præmieophør.

Følsomhedsanalyser

I henhold til politik for risikostyring skal Lærernes Pension minimum kvartalsvis eller efter behov opgøre selskabets solvenskapitalkrav og foretage følsomhedsanalyser. Sidstnævnte omfatter stresstest af markedsrisikoen, herunder bl.a. rente- og aktierisiko, og stresstest af livforsikringsrisiciene i form af bl.a. levetidsrisikoen. Herudover foretager selskabet ALM-analyser, hvor der opereres med forskellige scenarier for markedsudviklingen; typisk et hovedscenario og et eller flere mere pessimistiske scenarier. Scenarierne er stokastiske, hvilket gør det muligt at give et indtryk af udfaldsrummet for en række centrale størrelser, herunder selskabets samlede reserver og solvenskapitalkravet.

Lærernes Pensions følsomhedsanalyser og seneste vurdering af egen risiko og solvens (ORSA) viser, at selskabet har betydelige reserver til at dække de investeringsmæssige, forsikringsmæssige og operationelle risici på såvel kort sigt som langt sigt. Der er derfor lille risiko for, at selskabet kommer i en ugunstig situation henover den strategiske planlægningsperiode.

D Værdiansættelse til solvensformål

D.1 Aktiver

Lærernes Pensions værdiansættelse af aktiver til solvensformål følger samme metoder og primære antagelser, som benyttes til værdiansættelse i regnskabet. Der henvises til selskabets seneste årsrapport for en nærmere beskrivelse heraf.

D.2 Forsikringsmæssige hensættelser

Lærernes Pensions værdiansættelse af forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål følger samme metoder og primære antagelser, som benyttes til værdiansættelse i regnskabet. De forsikringsmæssige hensættelser opgøres med udgangspunkt i bedste bud på de forventede betalingsstrømme med værdiansættelse ved Solvens II-diskonteringsrentekurven tillagt en volatilitetsjustering, jf. nedenfor. Betalingsstrømmene indeholder en usikkerhed i form af udbetalingstidspunkt og –varighed, og denne usikkerhed er kvantificeret ved opgørelsen af en risikomargen, der sammen med værdien af de forventede betalingsstrømme udgør de forsikringsmæssige hensættelser.

Risikomargen opgøres ved en såkaldt *Cost of Capital*-metode, der baserer sig på en beregning af fremtidige solvenskrav, hvor kun uundgåelige risici er indregnet, jf. Solvens II-forordningen. Der er dog anvendt en af de i Solvens II-lovgivningen accepterede simplifikationer herfor, hvor det antages, at fremtidige solvenskrav kan opgøres med udgangspunkt i de kommende års fremtidige opgørelser af værdien af de forventede betalingsstrømme.

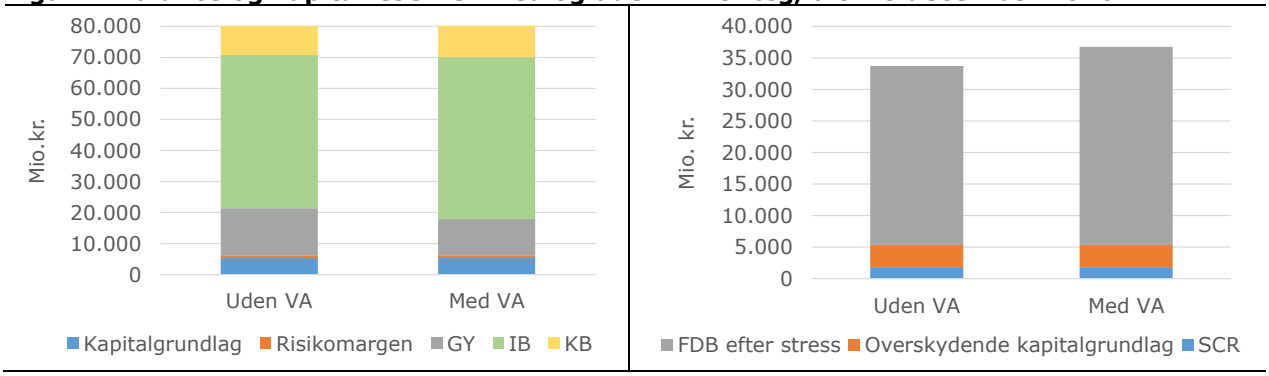
Der henvises i øvrigt til selskabets årsrapport for en nærmere beskrivelse af værdiansættelsen af de forsikringsmæssige hensættelser.

Matchtilpasning og volatilitetsjustering

Lærernes Pension anvender ikke matchtilpasningen som omhandlet i artikel 77b i direktiv 2009/138/EF, men har Finanstilsynets tilladelse til at anvende volatilitetsjusteringen af den risikofrie rentekurve, jf. nedenfor.

I henhold til politik for risikostyring anvender Lærernes Pension volatilitetsjusteringen, hvis denne antager en positiv værdi, dvs. hvis der er tale om et tillæg og ikke et fradrag til den risikofrie rentekurve. Figur 2 viser Lærernes Pensions balance pr. 31. december 2016 med og uden brug af volatilitetsjusteringen. Det fremgår, at anvendelsen af volatilitetsjusteringen ikke påvirker størrelsen af de forsikringsmæssige hensættelser, men imidlertid reducerer de garanterede ydelser (GY) og forøger bonuspotentialerne. Det bemærkes dog, at selv uden brug af volatilitetsjusteringen vil selskabets reserver være store.

Figur 2. Balance og kapitalreserver med og uden VA-tillæg, ultimo december 2016

Anm: Balancen er eksklusive gældsposter. FDB efter stress angiver størrelsen af den tabsabsorberende reserve (IB+KB), efter reserven har dækket for risici i SCR-beregningen.

Tilsvarende er der foretaget en beregning af selskabets solvenskapitalkrav med og uden brug af volatilitetsjusteringen, jf. figur 2. Konklusionen er, at volatilitetsjusteringen ikke påvirker størrelsen af selskabets solvenskapitalkrav, og hertil kommer, at selskabets reserver forbliver store efter SCR-stresset. Det understreger, at selskabet er robust over for eventuelle ændringer i volatilitetsjsuteringen og dermed heller ikke umiddelbart kan tvinges ud i en uhensigtsmæssig omlægning af investeringsstrategien, hvis der skulle opstå en situation, hvor indregning af justeringen ikke er mulig.

Midlertidige risikofrie rentekurve

Lærernes Pension anvender ikke den midlertidige rentekurve som omhandlet i artikel 308c i direktiv 2009/138/EF.

Overgangsfradraget
Lærernes Pension anvender ikke overgangsfradraget som omhandlet i artikel 308d i direktiv 2009/138/EF.

D.3 Andre forpligtelser
Intet at berette.

D.4 Alternative værdiansættelsesmetoder
Langt hovedparten af Lærernes Pensions aktiver værdiansættes ud fra noterede markedspriser på aktive markeder. For selskabets unoterede investeringer anvendes alternative værdiansættelsesmetoder. Selve værdiansættelsen af de unoterede investeringer sker i henhold til selskabets kritiske forretningsgang på området og tager udgangspunkt i foreliggende regnskaber og supplerende oplysninger, herunder cash flow mv.

I forbindelse med årsafslutningen vurderer selskabet, om der på grundlag af information eller meddelelser fra bl.a. eksterne porteføljeforvaltere samt den generelle udvikling i årets sidste kvartal er behov for at justere de opgjorte værdier. Hvis dette er tilfældet, foretager selskabet en fyldestgørende dokumentation af årsagen til justeringen og størrelsen af den beløbsmæssige korrektion.

Lærernes Pension anlægger en konservativ tilgang til værdiansættelsen af de unoterede investeringer. I praksis indebærer det, at selskabet nedjusterer værdierne, hvis forventningerne til de enkelte investeringer er negative, men omvendt ikke foretager en opskrivning alene ud fra positive signaler. Med henblik på at sikre dette forsigtighedshensyn foretager Lærernes Pension mindst én gang årligt en backtest af de opgjorte værdier.

Selskabets værdiansættelser af de unoterede investeringer godkendes årligt af den eksterne revision som led i den løbende revision i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet.

D.5 Andre oplysninger
Intet at berette.

E Kapitalforhold

E.1 Kapitalgrundlag
Lærernes Pensions politik for kapitalstruktur fastsætter rammerne for kapitalgrundlaget, som består af særlige bonushensættelser (medlemskapital) og egenkapital. Kapitalgrundlaget opbygges løbende ved opbygning af særlige bonushensættelser ved overførsler fra det realiserede resultat, samt ved at kapitalgrundlaget modtager sin andel af årets realiserede resultat i overensstemmelse med de anmeldte regler herom. Denne opbygning indebærer, at selskabet nemt opfylder Solvens II–forordningens krav og grænseværdier for den kapital, som kan anvendes til dækning af solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet. Ultimo 2016 bestod kapitalgrundlaget således næsten udelukkende af tier 1-kapital, dvs. kapital af den fineste kvalitet, jf. tabel 6. Det meget begrænsede tier 3-kapital består af udskudt selskabsskat.

Tabel 6. Kapitalgrundlag 2016 i mio .kr.

	Tier 1	Tier 2	Tier 3	I alt
Kapitalgrundlag	5.315	0	0,03	5.316
Anerkendt kapitalgrundlag til dækning af SCR	5.315	0	0,03	5.316
Anerkendt basiskapitalgrundlag til dækning af MCR	5.315	0	0	5.315

I henhold til politik for risikostyring skal Lærernes Pension til enhver tid råde over et betryggende kapitalgrundlag svarende til en solvensdækning på minimum 125%. Med henblik på at sikre dette forhold, har selskabet vedtaget en kapitalplan og kapitalnødplan for de kommende 10 år indeholdende kapitalfremmende og risikoreducerende tiltag, som kan tages i anvendelse, hvis der skulle opstå behov herfor.

E.2 Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav

Lærernes Pension anvender standardformlen til opgørelse af solvenskapitalkravet, jf. tabel 7.

Tabel 7. Dekomponering af solvenskapitalkravet ultimo december 2016

Risikofaktor	Tab i risikoscenario, mio.kr.
Værste renteændring	*Rentestigning*
Renterisiko	0
Aktiekursrisiko	11.533
Ejendomsrisiko	386
Kreditrisiko	1.687
Valutakursrisiko	2.710
Koncentrationsrisiko	-
Markedsrisici	*16.337*
Modpartsrisiko	*48*
Dødelighedsrisiko	0
Levetidsrisiko	617
Invaliderisiko	12
Livsforsikringsoptionsrisiko	16.571
Omkostningsrisiko	108
Katastroferisiko	-
Livsforsikringsrisici	*17.308*
Risici i alt	*33.693*
+ Ændring i selskabsskat	-10
+ Anvendt reserve	-32.317
+ *Operationel risiko*	344
= Fald i kapitalgrundlaget (solvenskapitalkrav)	*1.710*
Minimumskapitalkrav	427

Anm: Tabene er regnet efter PAL og diversifikationseffekter.

Lærernes Pension anvender ikke forenklede beregninger for risikomodulerne og delmodulerne i standardformlen og ej heller selskabsspecifikke parametre.

Lærernes Pensions minimumskapitalkrav beregnes ud fra Solvens II- forordningens lineære formelelement for livsforsikrings- og genforsikringsforpligtelser, jf. forordningens artikel 251, med tilhørende grænseværdier, som angivet i artikel 248. Ved udgangen af rapporteringsperioden var den nedre grænseværdi for minimumskapitalkravet bindende svarende til 25% af solvenskapitalkravet, jf. ovenfor.

Der har ikke været væsentlige ændringer i Lærernes Pensions solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav i løbet af rapporteringsperioden.

E.3 Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet

Punktet er ikke relevant for Lærernes Pension.

E.4 Forskelle mellem standardmodellen og en intern model

Punktet er ikke relevant for Lærernes Pension.

E.5 Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet

Punktet er ikke relevant for Lærerens Pension.

E.6 Andre oplysninger

Intet at berette.

F Ikrafttræden og fornyelse

Rapporten om solvens og finansiel situation er gældende for 2016 og skal gennemgås af bestyrelsen mindst én gang årligt.

Godkendt på bestyrelsesmødet den 31. marts 2017

Pia Allerslev, næstformand for bestyrelsen